

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komunikace vybrané základní školy se zákonnými zástupci

Communication of the selected elementary school with legal representatives

Alena Bernklau

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Svobodová, Ph.D.

Studijní program: Školský management

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Komunikace vybrané základní školy se zákonnými zástupci potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Prohlašuji, že jsem při její tvorbě nepoužila nástrojů umělé inteligence jiným způsobem, než je uvedeno ve vyjádření, které je součástí textu práce. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 14. 4. 2025

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Zuzaně Svobodové, Ph.D. za odborné rady a vedení práce. Děkuji všem respondentům mého výzkumu, kteří byli ochotni věnovat čas vyplnění dotazníků. V neposlední řadě děkuji celé rodině za vytvoření prostoru pro napsání práce.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci žáků, s cílem zkoumat vnímání rodičů ohledně komunikace, identifikace jejich překážek a informovanosti ze strany školy. Práce vychází z kvantitativního výzkumu, který zahrnuje analýzu dotazníkového šetření. Hlavním cílem je zjistit perspektivu rodičů na komunikační procesy ve školním prostředí, identifikovat klíčové oblasti komunikace školy s rodiči a zaměřit se na její základní aspekty. V teoretické části vymezíme pojem komunikace, představíme si její různé formy, výhody a nevýhody a zaměříme se také na faktory, které tuto komunikaci ovlivňují. V neposlední řadě poukážeme na význam efektivní komunikace mezi školou a zákonnými zástupci žáků. V praktické části se zaměříme na popis výzkumného vzorku, respektive charakteristiku vybrané základní školy, zákonných zástupců žáků a učitelů. Dále si představíme metodu výzkumu v podobě dotazníkového šetření a popíšeme proces a analýzu sběru dat. V závěru si shrneme výsledky výzkumu týkající se efektivity komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci.

KLÍČOVÁ SLOVA

rodiče, škola, zákonní zástupci, učitel, komunikace, informovanost, žáci,

ABSTRACT

This bachelor's thesis focuses on the issue of communication between primary schools and legal representatives of pupils, with the aim of examining parents' perceptions of communication, identifying their obstacles and the school's awareness. The work is based on quantitative research, which includes the analysis of a questionnaire survey. The main objective is to determine the parents' perspective on communication processes in the school environment, identify key areas of school-parent communication and focus on its basic aspects. In the theoretical part, we will define the concept of communication, introduce its various forms, advantages and disadvantages and also focus on the factors that influence this communication. Last but not least, we will point out the importance of effective communication between schools and legal representatives of pupils. In the practical part, we will focus on the description of the research sample, or rather the characteristics of the selected primary school, legal representatives of pupils and teachers. We will also introduce the research method in the form of a questionnaire survey and describe the process and analysis of data collection. In conclusion, we will summarize the research results regarding the effectiveness of communication between primary schools and legal representatives.

KEYWORDS

parents, school, legalrepresentatives, teachingstaff, communication, awareness, pupils,

Obsah

Úvod	7
1 Komunikace.....	8
1.1 Komunikace školy	9
1.2 Komunikační procesy	12
1.3 Komunikační kompetence/schopnosti.....	15
2 Informace.....	17
3 Rodina a škola	18
3.1 Spolupráce rodiny a školy	20
3.2 Komunikace třídního učitele s rodinou	23
4 Stanovení výzkumného problému	26
5 Cíl práce.....	26
6 Výzkumné otázky	26
7 Metoda výzkumu	26
7.1 Kvantitativní výzkum	27
7.2 Plán výzkumu	27
8 Technika sběru dat.....	28
8.1 Dotazník	28
9 Výzkumný vzorek	28
9.1 Charakteristika vybrané školy	28
9.2 Charakteristika respondentů	30
10 Průběh sběru dat	30
10.1 Popis dotazníku	31
10.2 Analýza dotazníkového šetření.....	31
Závěr.....	47

Seznam použitých informačních zdrojů	49
Seznam příloh	52

Úvod

Téma komunikace základní školy se zákonnými zástupci jsem si zvolila zejména proto, že je mi jako rodiči velmi blízké a po celou dobu povinné školní docházky mých dvou synů bylo důležitou součástí spolupráce se školou. Komunikace mezi školou a rodiči představuje klíčový aspekt efektivní spolupráce v oblasti vzdělávání dětí. Tento vztah je založen na vzájemné důvěře, otevřeném dialogu a společné snaze zajistit optimální podmínky pro vzdělávací a osobnostní rozvoj žáků. Bakalářská práce se proto zaměřuje na analýzu tohoto tématu, jeho specifik a možných přístupů ke zlepšení vzájemné interakce. Klíčem k úspěšnému propojení je schopnost školy a rodičů spolupracovat na základě vzájemného pochopení potřeb a očekávání. Zvláštní důležitost má tato spolupráce při řešení problémů spojených s chováním či studijními výsledky žáků.

Cílem této bakalářské práce je prozkoumat, jaké komunikační kanály základní škola používá ke komunikaci se zákonnými zástupci a zjistit, jak jsou s úrovní a kvalitou komunikace školy spokojeni.

Teoretická část vymezuje základní pojmy komunikace, její různé formy, výhody a nevýhody a zaměřuje se také na faktory, které tuto komunikaci ovlivňují. Dále pak poukazuje na význam efektivní komunikace mezi školou a zákonnými zástupci žáků. Dalším tématem, na které se zaměříme v této části je vztah a spolupráce rodiny a školy. Praktická část je zaměřena na popis výzkumného vzorku, respektive charakteristiku vybrané základní školy, zákonných zástupců žáků a učitelů. Dále je tato část práce zaměřena na metodu výzkumu v podobě dotazníkového šetření, popis procesu a analýzy sběru dat. V závěru práce shrnuje výsledky výzkumu týkající se efektivity komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Komunikace

Slovo komunikace pochází z latiny (*communicare*) a znamená dorozumívání, sdělování, svěřování či spojování. Z pohledu psychologie má tento pojem význam jako přenos myšlenek, emocí, postojů a jednání od jedné osoby k druhé. Obecně řečeno komunikace není specificky lidským jevem, existuje i u živočichů, na rozdíl od jazyka. Podle Mikuláštika (2010) patří komunikace k základním životním potřebám lidí a zvířat. Představuje silný potenciál umožňující přežít, být úspěšný, prosadit se, porozumět a pomáhat jiným lidem. Komunikace je nejčastější aktivitou člověka. (Veteška, 2015). Pojem komunikace má velmi široké využití a ve většině případů se jedná o předávání sdělení (komuniké) mezi sdělujícím (komunikátorem) a příjemcem (komunikantem) prostřednictvím komunikačních prostředků. „*Komunikace bývá často charakterizována jako dorozumívání či výměna informací...*“ (Bedrnová, Jarošová, Nový, 2012, s. 316). Tento proces komunikace podrobněji popisuje Laswellův model (Bedrnová, Jarošová, Nový, 2012, s. 317), který komunikaci vymezuje prostřednictvím pěti kroků: Kdo předává sdělení (komunikátor), co se předává (sdělení), jak se uskutečňuje přenos (kanál), komu je sdělení určeno (auditorium-posluchači) a s jakým efektem (efektivita). Významnou roli v komunikaci hraje zpětná vazba, „*kteřá představuje reakci na přijatou zprávu*“ (tamtéž, s. 318). Slouží nejen k tomu, zda byla informace správně pochopena, ale může se stát i podnětem pro rozšíření sdělované informace. (Trojan, Trojanová, Trunda, 2016, s. 59). Obecně platí, že komunikace je základním nástrojem interakční aktivity, podle něhož si děláme představu o sobě samém i o jiných lidech. Pomocí komunikace získáváme, analyzujeme i předáváme informace, popisujeme, vysvětlujeme, vyjadřujeme pocity, nálady, postoje a jsme schopni vést jiné lidi, můžeme je ovlivňovat a nechat se ovlivňovat, ale i vytvářet a ničit vztahy. Přestože je řeč všeobecně považována za nejdůležitější součást komunikace a je chápána jako něco samozřejmého, nevěnujeme jí příliš pozornosti, úsilí ani času na její zdokonalování. Přitom množství odborných i populárně-naučných publikací svědčí o velkém významu znalosti řeči k potřebě efektivní a zdravé komunikace (Veteška, 2015, s. 54)

Komunikaci rozdělujeme podle několika hledisek. Nejčastější rozdělení je na komunikaci verbální a neverbální. Jedná se o dvě základní složky, které se vzájemně doplňují a tvoří celek v komunikaci mezi lidmi. Verbální komunikace neboli slovní komunikace, probíhá prostřednictvím slov a jazyka. Může být ústní (povídání, rozhovory) nebo písemná (psaní dopisů, zpráv, emailů). Při ústní komunikaci je výhodou okamžitá zpětná vazba, naopak u písemné komunikace zpětná vazba zaostává, ovšem výhodou je její trvanlivost a prokazatelnost. Klíčové aspekty verbální komunikace zahrnují obsah sdělení, co přesně říkáme, informace, které sdílíme a strukturu a organizaci myšlenky, jak jsou uspořádány a podány, jasná a srozumitelná struktura pomáhá srozumitelnosti. Neverbální komunikace je označována jako řeč těla a doplňuje verbální komunikaci. Většinou bývá spojována s emocemi a postoji člověka a odráží se v ní temperament jedince. Do neverbální komunikace patří tělní pohyby (mimika, gestika, pantomimika), dále proxemika (tělesná vzdálenost v prostoru), haptika (tělesné dotyky), ale také oční kontakt a tepelné nebo čichové podněty. Další možné rozdělení komunikace je na komunikaci přímou nebo zprostředkovanou, formální a neformální, interpersonální a skupinovou. (Trojan, Trojanová, Trunda, 2016, s. 60). „*Komunikace je proces, který probíhá vždy alespoň mezi dvěma subjekty...Lidé si během komunikace vyměňují nejen informace, ale i své vztahy, postoje, pocity, nálady*“ (Mikuláščík, 2010, s. 150).

1.1 Komunikace školy

Komunikace mezi školou a zákonnými zástupci (dále rodiči) představuje klíčový prvek v oblasti výchovy a vzdělávání dětí, jelikož se jedná o prostředek, skrze který lze podpořit efektivní spolupráci mezi školním prostředím a rodinou. Ve vztahu mezi učiteli a rodiči se odráží nejen vzdělávací a výchovné hodnoty školy, ale i její otevřenost k potřebám a požadavkům rodin. Z hlediska teorie představuje komunikace nástroj pro vzájemné porozumění, sdílení informací a řešení problémů, který může výrazně ovlivnit vývoj dítěte. Vzájemná spolupráce rodičů a učitelů je tedy velmi důležitým prvkem vzdělávání, zejména na základních školách. Jak uvádí Štech: „*Současně však jde o téma nesmírně citlivé, které je v praxi zdrojem mnoha roztrpčení a konfliktů, a výzkumně je dosud málo zpracované.*“ (Štech, 2000, s. 3).

V této části se proto zaměříme na základní aspekty komunikace školy s rodiči. Nejprve budou představeny různé formy komunikace, jako jsou osobní schůzky, třídní schůzky, elektronická komunikace či využívání informačních systémů. Dále budou rozebrány výhody a nevýhody jednotlivých forem komunikace a vliv jejich výběru na kvalitu vztahu mezi rodiči a školou. Teoretická část se zaměří také na faktory, které tuto komunikaci ovlivňují – např. přístup školy k rodičům, schopnosti komunikačních dovedností pedagogů a úroveň otevřenosti vůči rodinám.

Cílem této kapitoly je poukázat na význam efektivní komunikace mezi školou a rodiči jako nástroje pro zlepšení školní úspěšnosti a celkového rozvoje dětí, což je zásadní jak pro pedagogy, tak pro rodiče. Komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci (tedy rodiči nebo opatrovníky) je klíčovým aspektem vzdělávacího procesu, který výrazně ovlivňuje atmosféru ve škole, vztahy mezi školou a rodinou a celkový rozvoj žáka. Nyní se zaměříme na hlavní aspekty této komunikace a jejich atributy.

1. Formy komunikace

Mezi hlavní formy komunikace řadíme osobní setkání, elektronickou a telefonickou komunikaci, tiskové materiály a školní webové stránky. Osobní setkání zahrnuje třídní schůzky, konzultační hodiny a individuální schůzky s učiteli, kde se rodiče mohou podrobně informovat o vývoji žáka. Do elektronické komunikace patří e-maily, školní informační systémy (např. Bakaláři, EduPage), zprávy přes mobilní aplikace nebo sociální sítě. Telefonická komunikace slouží k operativním oznámením nebo rychlému vyřešení vzniklých problémů. Tiskové materiály zahrnují informační brožury, školní časopisy, plakáty nebo nástěnky. Školní webové stránky jsou důležitý zdroj aktuálních informací o aktivitách školy, termínech a dalších důležitých oznámeních.

2. Pravidelnost a konzistentnost

Škola by měla mít nastavený pravidelný režim komunikace a stanovený harmonogram pro informování rodičů, například pravidelné zasílání týdenních nebo měsíčních zpráv o dění ve škole. Informace předávané školou by měly být konzistentní, aby rodiče měli jasnou představu o tom, co mohou očekávat a kdy budou informováni.

3. Srozumitelnost a transparentnost

Informace předávat jasně a srozumitelně. Všechny sdělení by měly být formulovány jednoduše a přímo, aby byly srozumitelné pro všechny zákonné zástupce. Rodiče by měli být otevřeně informováni o školních pravidlech, náplni výuky, aktivitách a případných problémech ve třídě nebo se vzděláváním jejich dítěte.

4. Dostupnost informací

Pokud škola vzdělává i žáky z cizojazyčných rodin, měly by být zákonní zástupci informace dostupné i v dalších jazycích. Rodiče by měli mít rychlý přístup k informacím a mít možnost snadno je získat, ať už prostřednictvím online přístupů, informačních schůzek nebo telefonních hovorů.

5. Otevřenost a vstřícnost k dialogu

Škola by měla vytvářet prostor pro oboustrannou komunikaci, kdy rodiče mohou dávat podněty nebo sdílet své obavy. Při komunikaci s rodiči by měl být pedagogický personál empatický, naslouchat potřebám rodiny a aktivně řešit problémy.

6. Respektování soukromí a důvěrnost

Informace o žákovi, rodině a výsledcích by měly být sdíleny pouze s oprávněnými osobami. V případě problémových situací by škola měla zachovat důvěrnost, pokud se jedná o citlivé záležitosti (např. kázeňské přestupky nebo osobní problémy), mělo by být zajištěno, že komunikace proběhne diskrétně a v soukromí.

7. Flexibilita a individuální přístup

Dodržovat respektování specifik jednotlivých rodin. Různé rodiny mohou mít různé časové možnosti a preference komunikace, a škola by se jim měla snažit vyjít vstříc. Dále by měla projevit podporu rodičům se specifickými potřebami, jako je jazyková bariéra, rodiče samoživitelé nebo rodiče s pracovním vytížením.

8. Podpora vzdělávacího partnerství

Zapojit rodiče do školního života a školních aktivit, například jako dobrovolníci na školních akcích nebo pomocníci při organizaci kulturních událostí. Škola by měla rodičům poskytovat informace a rady, jak podpořit vzájemnou výchovu a vzdělávání dítěte doma (Čapek, 2013).

1.2 Komunikační procesy

Efektivní komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci (dále rodiči) vytváří základ pro zdravé vztahy, důvěru a spolupráci, která je zásadní pro podporu vzdělávacího a osobnostního růstu žáka. Zajištění efektivní a otevřené komunikace mezi školou a rodinou přináší výhody jak pro žáka, tak pro pedagogy i rodiče. Přesto často dochází k chybám, které mohou způsobit nedorozumění nebo narušit vzájemnou důvěru. Efektivitu komunikace ovlivňuje také příprava na sdělování informací. Před vlastním komunikačním procesem vedeným různými způsoby je třeba si promyslet co je cílem komunikace, co chci zařídit, vyjednat, prokonzultovat, jaký k tomu zvolím komunikační kanál a jaké informace potřebuji před komunikací vědět (Vítková, 2018, s. 16).

Komunikační proces mezi učitelem a rodičem zahrnuje:

1. Předávání informací: Pravidelné sdílení informací o školních výsledcích, chování, absencích a zapojení dítěte ve školních aktivitách.
2. Dvoustranná komunikace: V ideálním případě by komunikace měla být obousměrná. Učitel nejen informuje rodiče, ale také naslouchá jejich zpětné vazbě, obavám a poznatkům o dítěti.
3. Spolupráce při řešení problémů: Pokud se objeví problém, učitel a rodič by měli společně hledat konstruktivní řešení, zaměřené na podporu dítěte.
4. Pravidelné konzultace a setkání: Kromě běžné komunikace přes e-maily, telefonáty nebo online platformy jsou důležité i osobní setkání, kde je možné lépe probrat záležitosti, které vyžadují hlubší pochopení.

Komunikační kanál vybíráme podle časové náročnosti diskutovaného tématu, podle jeho důležitosti i podle času, jímž momentálně disponujeme. Můžeme iniciovat osobní setkání, to především u nových forem spolupráce nebo např. u řešení problematiky dětí se specifickými vzdělávacími problémy. Pro standardní opakující se aktivity si vystačíme s e-mailovou nebo telefonickou komunikací, která uspoří čas oběma stranám (Vítková, 2018, s. 17).

Učitelé nejčastěji komunikují s rodiči prostřednictvím následujících kanálů:

1. **Třídní schůzky:** Pravidelná setkání ve škole, kde učitelé informují rodiče o pokrocích a případných problémech žáků.
2. **Elektronické systémy:** Platformy jako Bakaláři, Edookit nebo elektronická žákovská knížka poskytují sdílení informací o prospěchu, docházce a komunikaci mezi školou a rodiči.
3. **E-mailová komunikace:** Učitelé a rodiče si vyměňují informace a řeší individuální záležitosti prostřednictvím e-mailu.
4. **Telefonické hovory a SMS zprávy:** Pro rychlou komunikaci o naléhavých záležitostech nebo domluvě schůzek.
5. **Osobní konzultace:** Individuální setkání učitele s rodiči za účelem detailního projednání prospěchu či chování žáka.
6. **Sociální síť a online platformy:** Některé školy využívají Facebook, WhatsApp nebo Google Meet pro sdílení informací a online setkání.
7. **Školní webové stránky a nástěnky:** Aktuality, oznámení a důležité informace jsou zveřejňovány na oficiálních stránkách škol nebo fyzických nástěnkách (Čapek, 2013, s. 85).

Nejčastější chyby v komunikaci učitel-rodič:

1. **Nedostatečná frekvence komunikace:** Rodiče jsou často kontaktováni pouze při problémech nebo ve výjimečných případech. Pravidelnější informování o pozitivních stránkách vývoje dítěte pomáhá budovat lepší vztah mezi školou a rodinou.
2. **Jednosměrná komunikace:** Někteří učitelé mohou komunikaci vnímat jen jako předávání informací směrem k rodiči, aniž by si vyslechli jejich názor nebo zpětnou vazbu. Tím se může rodič cítit odcizeně nebo bez vlivu na školní život svého dítěte.
3. **Nejasné a nepřesné vyjadřování:** Učitelé někdy podceňují jasnost a srozumitelnost sdělení. Nepřesná nebo příliš odborná komunikace může vést k nedorozumění a nedostatečnému pochopení situace rodičem.

4. Podcenění nebo ignorování emocí: Zejména při řešení problémů může učitel přehlížet emoce rodiče, který může být rozrušený či znepokojený. Příliš formální nebo chladná komunikace může vést ke zhoršení vztahu a nedostatku důvěry.

5. Nevhodný výběr komunikačního kanálu: Někdy jsou závažná témata komunikována nevhodným způsobem, např. e-mailem místo osobního setkání. Rodič tak může mít pocit, že učitel nevěnuje situaci dostatečnou pozornost.

6. Odsuzování nebo přehnaná kritika: Pokud učitel příliš zdůrazňuje chyby nebo negativní stránky dítěte, rodič se může cítit dotčen nebo vnímá komunikaci jako nespravedlivou. Je důležité najít vyvážený přístup, který zahrnuje i pozitivní informace o dítěti.

7. Očekávání bez komunikace: Někdy učitelé předpokládají, že rodiče přesně vědí, co se od nich očekává, aniž by jim to jasně sdělili. Například mohou předpokládat, že rodič bude dohlížet na domácí úkoly, aniž by to s ním probrali.

8. Ignorování zpětné vazby od rodičů: Pokud učitel nevěnuje pozornost podnětům od rodičů nebo se vyhýbá jejich dotazům, mohou rodiče ztratit pocit důvěry a angažovanosti ve vztahu ke škole (Čapek, 2013, s. 131).

Jak se těmto chybám vyhnout?

Rodiče i učitelé by měli být připraveni naslouchat druhé straně a hledat kompromisy. Pokud dojde k nedorozumění nebo konfliktu, je důležité jednat rychle a problém řešit otevřenou komunikací. Informace poskytovat průběžně a sdílet nejen problémy, ale i úspěchy a pozitivní stránky vývoje dítěte. Naslouchat rodičům a respektovat jejich názory. Snažit se o pochopení rodinného zázemí a reagovat na obavy nebo podněty rodičů. Snažit se o empatii a respekt. Při řešení náročných situací projevovat pochopení a nabídnout podporu. Na důležité věci si vyhradit čas na osobní setkání a využívat různé komunikační kanály tak, aby komunikace byla efektivní a příjemná. (Efektivní metody komunikace mezi rodiči a školou, 2024, online).

1.3 Komunikační kompetence/schopnosti

V této části práce se zaměříme na komunikační kompetence/schopnosti učitelů. Pojem kompetence lze obecně definovat „*jako jedinečnou schopnost člověka úspěšně jednat a dále rozvíjet svůj potenciál na základě integrovaného souboru vlastních zdrojů, a to v konkrétním kontextu různých úkolů, činností a životních situací, spojenou s možností a ochotou (motivací) rozhodovat a nést za svá rozhodnutí odpovědnost*“ (Veteška, Tureckiová, 2008). Komunikační schopnosti učitelů směrem k rodičům jsou velmi důležité, protože ovlivňují spolupráci mezi školou a rodinou, mají vliv na rozvoj a vzdělávání dětí a jsou zásadní pro efektivní komunikaci školy s rodiči. Získávání a rozvoj těchto komunikačních kompetencí/schopností jsou považovány za nezbytné, proto patří tato schopnost a dovednost ke klíčovým kompetencím, které najdeme v kurikulu základního vzdělávání. Učitelé by měli být nejen odborníky na vzdělávání, ale také schopnými komunikátory. Efektivní komunikace s rodiči je klíčová pro vytváření pozitivního vzdělávacího prostředí a vzájemné důvěry (Veteška, 2015, s. 65).

Zde jsou hlavní oblasti, na které by se učitelé měli zaměřit:

1. Otevřenost a transparentnost: Učitelé by měli být schopni jasně a srozumitelně sdělovat informace o pokrocích, úspěších i případných problémech dítěte. Transparentní komunikace buduje důvěru a umožňuje rodičům lépe pochopit, co se ve škole děje.
2. Empatie a porozumění: Důležité je naslouchat rodičům, vžít se do jejich situace a projevit pochopení pro jejich obavy nebo otázky. Učitelé by měli být schopni ocenit různorodé rodinné situace a přizpůsobit styl komunikace individuálním potřebám.
3. Respekt a pozitivní přístup: Komunikace by měla být vždy respektující, profesionální a zaměřená na hledání řešení. Učitelé by měli zdůrazňovat pozitivní stránky dítěte a vyvážit zpětnou vazbu konstruktivní kritikou.
4. Schopnost jasně formulovat informace: Učitelé by měli sdělovat informace srozumitelně, bez zbytečného odborného žargonu. Měly by poskytovat konkrétní příklady, které rodičům pomohou pochopit situaci (např. místo "špatné chování" vysvětlit konkrétní situaci).

5. Schopnost řešit konflikty: Pokud nastane konflikt, učitelé by měli zachovat klid, naslouchat druhé straně a hledat kompromisní řešení. Důležité je zůstat neutrální a nevytvářet napětí.
6. Pravidelná a proaktivní komunikace: Namísto čekání na problém by učitelé měli pravidelně informovat rodiče o dění ve škole, například pomocí e-mailů, třídních schůzek nebo zpráv v elektronickém systému. Proaktivní komunikace posiluje vztahy a předchází nedorozuměním.
7. Flexibilita a přizpůsobivost: Učitelé by měli být připraveni přizpůsobit styl a způsob komunikace různým rodičům (např. osobní schůzky, online komunikace, telefonáty).
8. Profesionalita a asertivita: Učitelé by měli umět jasně nastavit hranice a zároveň zůstat profesionální. Například když rodiče mají nepřiměřená očekávání, měli by jim učitelé umět vysvětlit limity svých možností.
9. Spolupráce a partnerství: Učitelé by měli podporovat pocit, že rodiče jsou partnery ve vzdělávání, a společně hledat cesty, jak podpořit dítě.

2 Informace

S pojmem informace se každý člověk setkává téměř denně. Jedná se o jev univerzální, pevně spjatý nejen s každodenním životem člověka a společnosti, ale i s živou a neživou přírodou. Používání výrazu informace se zejména ve druhé polovině 20. století velmi rozšířilo. Definice pojmu informace vedly odborníky k závěru, že je to pojem, který lze vykládat odlišně z nejrůznějších hledisek. V praxi se však tento pojem používá univerzálně. Všední denní život ho potřebuje, informační přístup je jedním ze stále více používaných racionalizačních nástrojů ve vědě i v běžném jednání. Vědci, technici a odborníci nejrůznějších povolání hovoří a přemýšlí o tom, jak by bylo možno informaci získat, předat, prodat, transportovat a uchovat. Adjektivum informační, se používá v mnoha spojeních, např. informační systém, informační technologie, informační tabule, informační problém aj. Mnozí sociologové označují současnou společnost jako informační, která svou filozofií a přístupem determinuje rozvoj andragogické vědy, protože je založena na celoživotním učení a vzdělávání (Veteška, 2015, s. 53).

Aby informace byla efektivně využitelná, měla splňovat následující kritéria:

1. **Přesnost** – musí být správná a bez zkreslení.
2. **Srozumitelnost** – měla by být podána tak, aby jí příjemce porozuměl.
3. **Relevance** – musí být užitečná a vztahovat se k danému problému.
4. **Včasnost** – informace musí být doručena v okamžiku, kdy je potřeba.
5. **Dostupnost** – příjemce k ní musí mít přístup.

V kontextu komunikace školy s rodiči je klíčové, aby informace byla nejen přesná a aktuální, ale také srozumitelná pro všechny rodiče, včetně těch, kteří mohou mít jazykové či technické bariéry.

3 Rodina a škola

Pro žáka není důležitější prostředí, než je rodina. Nelze než souhlasit, že *„rodiny jsou primárními vychovateli svých dětí, mají na výchovu a vývoj svých dětí největší vliv, rodiče nesou odpovědnost za vzdělávání svých dětí, a proto mají právo spolurozhodovat o jeho naplňování, rodiče a učitelé jsou rovnocennými partnery“* (Krejčová, Kargerová 2003, s. 149). Rodina a škola a jejich vzájemná spolupráce, je pro výchovu a vývoj mladého člověka klíčová. Tyto instituce by měly spolupracovat. Funkce školy a rodiny se v mnoha ohledech prolínají. Rodina nedokáže plnit všechny funkce vzdělávání a výchovy dítěte, a proto je zde škola. Její tradiční funkcí je poskytnout vzdělávání žákům v určitých věkových kategoriích. Škola v dnešní době přebírá více funkcí socializace žáků a připravuje je tak na život. Rodina je naopak nejstarší společenská instituce a pomáhá formovat hodnoty a postoje, vytváří emocionální klima. Význam vztahu rodiny a školy bývá někdy podceňován. Pokud rodiče a učitelé spolupracují, mají možnost sjednotit své výchovné působení na dítě. Rodina je zdrojem mnoha vlivů, které spoluurčují činnost žáka ve škole, a ovlivňuje jeho vývoj. Učitel, který chce vyučovat co nejefektivněji, by měl s rodinou navázat spolupráci, poznat rodinné prostředí žáka. Může tak včas podchytit neobvyklé dění v rodině, které může mít významný vliv na žákovu školní úspěšnost i na žákův celkový psychický a fyzický stav.

Kvalitní práce s rodiči znamená *„vhodně pracovat v několika vrstvách, nabízet rodičům prostor pro spolupráci, dobře s nimi komunikovat, poskytovat jim dostatek informací správným způsobem a získávat je od nich, vytvářet s nimi přátelský vztah, řídit je tak, aby předávali správné vzdělávací návyky svým dětem, nabízet jim účast na životě školy a třídy, stmelovat je a ukazovat jim, že oni a škola jsou jeden tým. Jedna oblast přitom posiluje druhou. Lze dokonce konstatovat, že vztah s rodiči je indikátorem kvality vzdělávání ve škole“* (Čapek, 2013, s. 18). Spolupráce učitele s rodičem má velká pozitiva, která se týkají všech zúčastněných stran – a především dětí (Čapek, 2013, s. 18).

Mnozí pedagogové tvrdí, že *„bez dobrých vztahů a kooperace mezi rodiči a školou nemůže úspěšně fungovat vzdělávání mládeže“* (Chvál, 2018). Je to oprávněné tvrzení, jenomže pedagogika se k tomuto poznání dopracovala poměrně nedávno. Předtím dlouho převládalo pojetí, že edukační role rodičů a edukační role školy produkují oddělené

aktivitu. Úlohou školy je vzdělávat, tj. rozvíjet především kognitivní (poznávací) složku osobnosti dětí, a do této činnosti nemají rodiče zasahovat, na druhé straně úlohou rodičů je vychovávat, a k tomu zase škola má omezené možnosti (Chvál, 2018, s. 174).

Nyní si uvedeme základní principy kvalitní komunikace školy s rodinou:

1. Informování

Rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří a jak se vzdělává a rozvíjí, co mu jde a nejde, a to ve vztazích i v učení. Učitelé nejčastěji informují rodiče, až když se děje něco nepatřičného. Učitel se tak stává poslem špatných zpráv a komunikace s ním indikuje nepříjemný zážitek. Rodiče by přitom ocenili i ty příjemné informace týkající se silných stránek a úspěchů jejich dítěte nebo o metodách výuky, které ve škole používají, a oni je třeba ze svých studií neznají. (Efektivní komunikace školy s rodiči, 2022, online).

2. Vysvětlování

Rodiče mají rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč. Rodiče potřebují od školy získat informace o vyučovacích metodách. Je velmi pravděpodobné, že někteří rodiče o těchto metodách nikdy neslyšeli, natož aby rozuměli jejímu používání. Pokud se učitel o metodě pouze letmo zmíní na třídních schůzkách, může to být pro mnoho rodičů nedostatečné. Často se ale zároveň stydí požádat o vysvětlení a raději dál tápou. Pokud rodič nemá dostatek informací o metodě, může být pro něj obtížné adekvátně podpořit své dítě například u domácích úkolů. Je tedy chvályhodné, že stále více učitelů rodičům pravidelně posílá zprávu o tom, co s dětmi dělají, jak postupují a co od rodičů potřebují. (Zapojme všechny, 2021, online).

3. Pozorování

Rodiče mají mít možnost nahlédnout do skutečného života školy nejen během slavnostních příležitostí, ale i v rámci běžného vyučování. Informace získané pozorováním jsou sdíleny s respektem k soukromí žáků a rodin. Rodiče se donedávna dostali do školy jen první školní den, při třídních schůzkách a při besídkách. Na štěstí se dveře škol otevírají i pro rodiče stále více, a tak někde už mají kromě dnů otevřených dveří, kdy je po škole provede student nebo dítě, i možnost podívat se do výuky. Znalost prostředí otevře rodičům také

více očí a zvýší porozumění případným záležitostem. Pozorování je vedeno bez předsudků, s cílem shromážďovat fakta. (Efektivní komunikace školy s rodiči, 2022, online).

4. Participace

Participace je založena na vzájemné výměně informací a respektu. Rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učitelům. Jejich výpomoc při akcích ve škole i venku, ale i jejich zpětná vazba může být pro práci s dětmi učitelům výrazně prospěšná. Dobrovolnictví na většině škol zatím moc nefrčí, ale třeba v menších komunitních či alternativních školách jsou rodiče větší součástí, což přináší výhody při další komunikaci. Jako nevyužitá, přitom vstřícná se jeví také řada prarodičů. I oni mohou škole pomoci a děti obohatit. Tyto společné akce prohlubují spolupráci s rodiči, zvyšují důvěru rodičů ke škole, pomáhají průběžně předávat informace, udržují zájem a motivaci rodičů ke spolupráci. Participace bere v úvahu rozdílné kulturní, jazykové a sociální zázemí rodin, jako je poskytování informací v různých jazycích nebo přizpůsobení času schůzek potřebám rodičů (Efektivní komunikace školy s rodiči, 2022, online).

5. Rozhodování

Rodiče by měli dostat příležitost zapojit se do rozhodování o škole, náplni výuky i rozvoji školy, a to například účastí ve školské radě. Rodiče mají možnost být součástí školní rady nebo jiných poradních orgánů, kde se rozhodují o důležitých otázkách týkajících se školy. Volba zástupců rodičů do školní rady, kde mohou prezentovat názory ostatních rodičů. Škola a rodiče společně stanovují cíle pro individuální rozvoj žáků na základě jejich potřeb a schopností. Plánování individuálních vzdělávacích plánů (IVP) pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (Zapojme všechny, 2021, online)

3.1 Spolupráce rodiny a školy

Rodiče by neměli s učiteli bojovat, ale spolupracovat. Sami rodiče totiž mohou velkou měrou přispět k úspěchu svého dítěte ve vzdělávání tím, že se o školu zajímají, aktivně se podílejí na akcích, které pro ně škola pořádá, a spolupracují s ní. Mnohá šetření ukazují, že žáci, jejich rodiče pravidelně spolupracují se školou, jsou ve škole spokojenější, mají optimističtější pohled na vzdělávání a dosahují i lepších studijních výsledků. Spolupráce

školy s rodinou ukazuje na kvalitu školy. Spolupráce s rodiči vytváří vzájemnou důvěru, odbourává strach a předsudky, podporuje toleranci a hodnotovou orientaci žáků, popisuje ochotu dění aktivně se zapojovat do výuky a jejich radost z učení, zlepšuje podporu dětí při překonávání problémů (osobních, rodinných, školních), pomáhá eliminovat nejruznější sociálně patologické jevy a negativní vlivy z prostředí, podporuje školu při realizaci jejího vzdělávacího programu, je pro žáky modelem pro respektující a konstruktivní jednání mezi lidmi (Čapek, 2013, s. 16).

Kvalitní práce s rodiči znamená, že *„mezi učitelem a rodičem by měl být nastolen dobrý vztah. Rodiče by měli důvěřovat učiteli v tom, že je dobrý pedagog a odborník ve svém oboru, že jeho hodnocení dítěte je spravedlivé, že má dítě rád a že se stejně jako oni snaží o dobro dítěte. Podaří-li se navázat mezi školou a rodinou spolupráci a důvěru, dítěti se mnohem lépe pracuje. Stejně tak kvalitní vztah mezi rodiči a učitelem zpřijemňuje práci samotnému učiteli, neboť cítí ze strany rodičů důvěru a zaujetí pro společný cíl“* (Klégrová, 2003).

Různé formy spolupráce rodiny a školy můžeme rozdělit dle typu komunikace do následujících tří kategorií.

1. Osobní kontakt

Osobní kontakt je vhodný zejména při seznamování, pro ujasnění si vzájemných očekávání, při řešení výukových a výchovných obtíží dítěte. Mezi první příležitosti k navázání spolupráce osobním kontaktem patří zápis dítěte do školy a první školní den. Další osobní schůzka bývá na prvních třídních schůzkách, které se většinou rodiče hojně účastní. Učitel tak získá příležitost se více s rodiči seznámit, domluvit základní pravidla spolupráce.

Pokud se jedná o běžné záležitosti spojené s výukou, může učitel využít dobu na konci třídních schůzek. Pro sdělení důležitějšího a závažnějšího charakteru by měl rodiče pozvat do školy mimo třídní schůzky a měl by si pro takový rozhovor vymezit patřičný čas a vhodný prostor. Rodičům by měl být dán prostor k vyjádření, vysvětlení, k diskusi. Pokud se tak nestane, mohou se cítit neoprávněně označeni za špatné vychovatele, čímž se

logicky naruší jejich vztah ke škole. Učitel i rodiče znají své dítě z různého kontextu a jejich hodnocení se nemusí shodovat.

Klégrová (2003) upozorňuje, že je velmi vhodná účast obou rodičů při sdělování špatných zpráv. Jednak si mohou být v danou chvíli oporou a jednak slyší informaci oba ve stejném znění a nemůže dojít tak snadno ke zkreslení. Zároveň se mohou ihned na místě dohodnout na opatřeních.

2. Písemné formy spolupráce

Jsou to písemná sdělení formálního charakteru (o přijetí žáka do školy, žádost o uvolnění žáka z vyučování). Patří sem pochopitelně také sdělení skrze notýsky a žákovské knížky. Kromě informací o prospěchu se do nich vpisují informace o organizaci výuky a chování dítěte ve škole. Musí-li učitel sdělit informace o školních obtížích touto formou, nikoliv osobně, měl by velmi pečlivě volit formulace. Rodič by měl zcela jasně pochopit, co se ve škole dělo či děje. Učitel by měl ideálně i navrhnout vzdělávací opatření, kterými rodiče mohou napomoci k řešení.

Do písemné formy rozvíjející spolupráci patří letáčky školy, brožurky, příručky pro rodiče i ostatní partnery školy. Ty obvykle obsahují informace o škole, vzdělávacím programu, učitelském sboru, mimoškolních aktivitách a dalších možnostech. Velmi dobře v praxi fungují různé zpravodaje, třídní a školní noviny, webové stránky školy. Rodiče se tak informují o aktuálním dění. Zajímavé pro rodiče mohou být články s pedagogicko-psychologickým či lékařským zaměřením, zveřejněné názory ostatních rodičů.

3. Rodiče ve třídě

Účast rodičů (i prarodičů) a jiných dospělých osob ve třídách není zatím v praxi běžná. Některé školy zapojují tyto osoby přímo do výuky. Od role pozorovatele mohou plnit až funkci asistenta učitele. Mohou zajistit exkurzi na své pracoviště, pomoci s dopravou na školní výlet, se zdobením třídy, vedením zájmového kroužku. Dospělí tak získávají lepší představu o práci dítěte ve škole, o systému výuky, práci učitele. Učitel zase naopak ocení zájem ze strany rodičů, zpestření vyučování. Je vhodné, aby učitelé při navazování spolupráce přistupovali k rodinám individuálně. Rodiče by měli mít možnost aktivně rozhodovat, jaký způsob spolupráce jim vyhovuje (Řízení školy, 2014, online).

3.2 Komunikace třídního učitele s rodinou

Pro pedagoga je komunikace základním oborem jeho profesní činnosti. Kvalitní profesní komunikace není jen výsledkem krystalizované prosté zkušenosti učitele. Když pomineme malé procento učitelů, kteří jsou díky svému typu osobnosti, výchově a předchozím zkušenostem přirozeně vybavení schopností efektivně komunikovat, pro většinu ostatních je nezbytné náročné a dlouhodobé vzdělávání. Nezbytná je předchozí solidní teoretická příprava a výcvik v tzv. měkkých dovednostech. Třídní učitel sehraává klíčovou roli v komunikaci mezi školou a rodinou, neboť je prvním kontaktním bodem pro rodiče a zároveň osobou, která nejlépe zná individuální potřeby a situaci svých žáků. Pravidelná a otevřená komunikace mezi třídním učitelem a rodinou je proto zásadní pro vytvoření bezpečného a podporujícího prostředí pro dítě. Třídní učitel by měl umět komunikovat s rodiči v různých odlišnostech pohledu.

Podle Vyhnálka (2017) rozlišujeme několik základních modelů komunikace s rodiči.

1. Základní model – v poradenství a metodickém vedení učitelů i rodičů se osvědčuje model dvou perspektiv a dvou polí. Umožňuje lépe si uvědomit, že základem dobré komunikace není to, že jsme zcela ve všem zajedno. Nezbytný respekt a partnerské nastavení vztahu komunikace mezi rodinou a školou vyžadují přijetí odlišnosti pohledů i rozdělení prostoru kompetencí. Toto rozdělení je potom předpokladem dobrých vztahů a intenzivní komunikace.
2. Specifika komunikace mezi školou a rodinou na druhém stupni – děti vstupují do nové vývojové fáze: rané adolescence. Tím se mění chování dětí, jejich vývojové úkoly, ale také vztahy k dospělým, jak rodičů, tak učitelů. S novými vývojovými úkoly souvisí i větší samostatnost dítěte ve vyřizování situací týkajících se školy, a tedy menší míra zapojení rodičů do komunikace se školou. To klade nové nároky na začlenění dítěte do komunikace mezi rodinou a školou.
3. Komunikace s rodiči dítěte se zdravotním postižením – nejčastější situace zdravotního postižení, se kterým se učitel setkává, jsou specifické poruchy učení (zejména dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie), poruchy pozornosti (s hyperaktivitou a bez hyperaktivity: ADHD, ADD), aspergerův syndrom, lehké mentální postižení. I když jsou uvedené diagnostické kategorie odlišné, mají z hlediska pedagogického řešení problémů a

komunikace mezi školou a rodinou mnoho společných rysů. U všech dětí se zdravotním postižením je postup na druhý stupeň oproti ostatním dětem výrazněji krizovým momentem a obvykle předsevzetí mnoha problémů. I pro rodiče, kteří jsou nuceni komunikovat se školou více než rodiče dětí bez zdravotního postižení, jsou změny někdy nesnadné, především se musí seznamovat s mnoha novými učiteli.

4. Komunikace s rodinou, kde je slabá nebo odlišná vzdělanostní tradice – vztahy mezi školou a rodinou jsou obvykle zasazeny do kontextu sdílené kultury, v níž je vzdělání považováno za velmi důležitou součást života. Většina rodičů se orientuje v tom, jaké nároky jsou na dítě kladené a jak mají se školou komunikovat na základě své vlastní zkušenosti a začlenění do skupiny rodičů, kteří mají podobné postoje a vnímání. Jsou ale rodiny, kde není vzdělávání přikládán takovýto význam a někdy nejsou pro dobrou přípravu do školy vhodné podmínky. Setkáváme se s tím zejména ve dvou situacích: sociálně a ekonomicky velmi oslabené rodiny.

5. Komunikace s rodinou v náhradní rodičovské péči – dítě v pěstounské péči je dítětem, které prožilo vážné narušení základní podmínky zdravého vývoje, kterou je úplná a fungující rodina. Někdy je příčinou této situace úmrtí rodičů, častěji ale nezvládnutí péče o dítě nebo odmítnutí dítěte krátce po narození. Tyto situace, zvláště pokud proběhly v raném věku dítěte, ovlivňují výrazně jeho budoucí vývoj a zejména schopnost začleňovat se do kolektivu.

6. Komunikace s rozvedenými rodiči – rozvod rodičů je stále častější náročná situace, s níž se učitelé setkávají. Dopad této situace na dítě je obvykle velmi silný, což se někdy přechodně, někdy dlouhodobě projeví na prospěchu a často i chování dítěte. Učitel musí zároveň někdy čelit způsobu komunikace ze strany rodičů, který má tendenci ho vtahovat do problému způsobem, který by byl pro dítě škodlivý.

7. Komunikace v případě šikany – na druhém stupni základní školy je šikana častější a získává rizikovější a často rafinovanější projevy. Zkušenost ukazuje, že připravenost školy na zvládnutí šikany je stále malá. Závažnost tohoto jevu je přitom tak velká, že si zcela určitě zaslouží prioritní pozornost. Komunikace s rodinou ohledně šikany je především v těchto situacích: rodič oběti nebo jiného dítěte přijde s informací, že ve třídě (škole) dochází k šikaně, učitel kontaktuje rodiče, aby ho informoval o výsledcích šetření šikany

(rodiče obětí nebo agresorů), učitel informuje rodiče všech dětí o výsledcích šetření šikany a přijatých opatřeních, učitel informuje rodiče o tématu šikany a vyzývá je ke spolupráci. Všechny uvedené situace jsou komunikačně velmi nesnadné.

8. Komunikace v případě problémového chování dítěte – problémové chování dítěte může mít nejen různé projevy, ale také různé příčiny a povahu. I ve výše uvedených případech je komunikace školy s rodinou nejčastěji zaměřena na problémové chování. V uvedených případech má ale toto problémové chování obvykle příčiny, za které jsou dítě i rodina zodpovědní jen v omezené míře. Existuje ale i problémové chování, kde je zodpovědnost dítěte a někdy i rodiny vážnější. V takových případech není problémové chování především symptomem problému dítěte, ale jeho svobodným rozhodnutím, při kterém si je vědomé, že se dopouští něčeho zlého. Mravní odpovědnost je potom relativně vážná a tomu by mělo odpovídat i řešení ze strany školy, včetně komunikace s rodinou.

Jednotlivé modely rozdělují komunikaci mezi školou do určitých skupin, ale ve skutečnosti jsou hlavní pravidla komunikace společná a jednotlivé modely spíše podtrhují některé aspekty, které mohou velmi dobře platit i pro jinou skupinu rodičů (Čapek, [2017]).

II. EMPIRICKÁ ČÁST

4 Stanovení výzkumného problému

V empirické části mé bakalářské práce se budeme věnovat výzkumnému šetření, jehož cílem bylo zjistit názory zákonných zástupců žáků vybrané základní školy na komunikaci s nimi, jaké komunikační kanály nejčastěji využívají a jak jsou s touto komunikací spokojeni. Dále se v této části budeme zabývat také metodou sběru dat, která byla pro výzkum použita. Pro tento účel výzkumného šetření byl jako výzkumný design zvolen kvantitativní výzkum v podobě analýzy dotazníkového šetření. Do výzkumného šetření byli zahrnuti výhradně zákonní zástupci žáků konkrétní základní školy.

5 Cíl práce

Cílem výzkumné části mé bakalářské práce je prozkoumat, jaké komunikační kanály základní škola používá ke komunikaci se zákonnými zástupci a zjistit, jak jsou s úrovní a kvalitou komunikace školy spokojeni.

6 Výzkumné otázky

Ke zvolenému cíli mé bakalářské práce jsem si stanovila následující otázky. Otázky jsou sestaveny tak, aby odpovědi na ně vedly ke stanovenému cíli výzkumu:

- 1) Jak jsou rodiče spokojeni s komunikací a informovaností ze strany základní školy?
- 2) Jaké formy komunikace ze strany základní školy jsou pro rodiče nejefektivnější a nejvhodnější?

7 Metoda výzkumu

Výzkumná metoda je všeobecný název pro proceduru, se kterou se získávají data v terénu. V rámci každé výzkumné metody je možno vytvořit konkrétní výzkumný nástroj (Gavora, 2010). Konceptuální rámec a hlavní cíl práce bylo zjistit perspektivu rodičů na komunikační procesy ve školním prostředí, identifikovat klíčové oblasti komunikace školy s rodiči a zaměřit se na její základní aspekty. Na tuto problematiku bylo nahlíženo pohledem zákonných zástupců. Proto byl zvolen kvantitativně orientovaný výzkum, ve kterém byla jako způsob sběru dat použita technika dotazníkového šetření.

7.1 Kvantitativní výzkum

Kvantitativní výzkum je metoda výzkumu, která se zaměřuje na sběr a analýzu číselných dat. Jeho cílem je identifikovat vzorce, vztahy a tendence, které lze zobecnit na širší populaci. Tento typ výzkumu používá různé statistické nástroje, často zahrnuje použití dotazníků, experimentů nebo měření, která poskytují kvantifikovatelné výsledky. Výsledky tohoto výzkumu jsou obvykle prezentovány ve formě čísel, grafů a tabulek, což umožňuje objektivní interpretaci. Stručně vzato, „*předpokládá, že fenomény sociálního světa (různé aspekty, objekty, procesy ad.), které činí předmětem zkoumání, jsou svým způsobem měřitelné, či minimálně nějak tříditelné, uspořádatelné. Informace o nich, získávané v jisté kvantifikovatelné a co nejvíce formálně porovnatelné podobě. Pak je analyzuje statistickými metodami se záměrem ověřit platnost představ o výskytu nějakých charakteristik zkoumaných fenoménů, případně o vzájemných vztazích těchto charakteristik, také o jejich vztazích k dalším objektům a jejich vlastnostem apod.*“ (Reichel, 2009, s. 40).

7.2 Plán výzkumu

Na počátku zpracování této bakalářské práce byl stanoven plán výzkumu. Plán byl rozčleněn do několika fází. V prvotní fázi byl stanoven výzkumný problém a byla určena škola, na které bude výzkum realizován. V další fázi došlo k oslovení ředitelky vybrané základní školy a k dohodě o možné spolupráci se školou. Následovala příprava struktury dotazníku, který byl konstruován tak, aby byly zjištěny informace vedoucí k získání odpovědí, které povedou k zodpovězení výzkumných otázek. Výzkum byl realizován prostřednictvím polostrukturovaných dotazníků. Před rozesláním dotazníku proběhla jeho pilotáž. Dotazník byl rozeslán pěti respondentům, které byly požádány o zpětnou vazbu týkající se okomentování formulovaných otázek. Respondenty byly zákonní zástupci žáků dané školy. Po pilotáži byla jedna otázka upravena. Po této úpravě byl dotazník hromadně rozeslán e-mailem zákonným zástupcům prostřednictvím ředitelky školy. Dotazník byl vytvořen ve formulářích elektronickou formou a přístupný přes odkaz. V úvodní části obsahoval dotazník informaci o tématu bakalářské práce, zaručení anonymity a o tom, že bude sloužit jako podklad pro potřeby mé bakalářské práce.

8 Technika sběru dat

8.1 Dotazník

Dotazník je jednou z nejčastěji využívaných metod při zjišťování údajů. Jak už název nasvědčuje, slovo dotazník se spojuje s dotazováním, otázkami. „*Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“ (Gavora, 2010, s. 121). Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů. Myslí se tím získávání údajů o velkém počtu odpovídajících. Proto se dotazník považuje za ekonomický výzkumný nástroj. Můžeme jím získávat velké množství informací při malé investici času. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) písemně odpovídá (Gavora, 2010).

Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají. Nespornou předností dotazníku je snadnost jeho administrace. Dotazníkem lze současně a stejnou formou, což je pro zpracování důležité, oslovit i velký počet respondentů. Je možné od nich dostat informace, které nejsme schopni získat jinou technikou, zejména pokud jde o stanoviska, názory a postoje dotazovaných osob. Díky těmto vlastnostem má dotazník ještě další přednost v tom, že lze údaje získané touto technikou většinou plně kvantifikovat. To umožňuje i počítačové zpracování (Pelikán, 2011).

9 Výzkumný vzorek

Ke zpracování této práce byla vybrána základní škola z Prahy 5 s dlouholetou historií. Tato základní škola byla zapsána do Rejstříku škol a školských zařízení v roce 2005. Respondenty, kterým byl distribuován dotazník se stali zákonní zástupci žáků této základní školy. Samozřejmostí byl souhlas ředitelky školy s účastí na výzkumu.

9.1 Charakteristika vybrané školy

Historie školy se začala psát už na konci 19. století, konkrétně v roce 1868, kdy započala stavba budovy. Škola měla mít dvě třídy a byt pro učitele a podučitele. Ve svých začátcích byla škola vybavena jednou plátěnou tabulí, jedním stolem a třemi židlemi. Kromě toho bylo v obou třídách po deseti lavicích. To byl veškerý inventář školy, pomůcky se

pořizovaly postupně během následujících let. Ke škole patřila zahrada, kde bývala studánka. V roce 1890 byla přistavěna třetí třída a byt řídícího učitele. O tři roky později byla na průčelí školy umístěna mramorová deska s nápisem Obecná škola. Po 2. světové válce škola získala různé technické vymoženosti. Během své 150leté působnosti se škola postupně rozšiřovala a modernizovala. Nejrozsáhlejších úprav se škola dočkala v posledních padesáti letech svého působení, kdy se o tyto rozvojové úpravy zasadili ve spolupráci s vedením obce ředitelé.

V srpnu 2012 byly do provozu uvedeny nové webové stránky a škola začala používat stávající logo. Od září školního roku 2012/2013 školní jídelna nabízí dvě jídla a děti si vybírají na terminále ve škole nebo prostřednictvím internetu z domova. Škola hromadně objednává pro děti sešity a výtvarné potřeby, téměř všechny platby se provádí bezhotovostním převodem. Během letních prázdnin v roce 2013 byla modernizována a o více než polovinu stanic rozšířena počítačová učebna a byl zrekonstruován a zpřístupněn vestibul pro rodiče a návštěvy školy. V roce 2014 byla realizována nástavba školy, díky které získala dvě prostorné učebny a kabinet pro pedagogy. V době letních prázdnin proběhla rekonstrukce šaten a každé dítě má svou malou šatní skříňku. Na chodbě v 1. patře byl zřízen čtenářský koutek pro žáky, kde mohou během přestávek relaxovat. Od září roku 2015 provozuje školní facebook.

Největším rozšířením školní budovy byla přístavba nového pavilonu, která byla zahájena v červnu 2018. V pavilonu, který je s historickou budovou propojen novým hlavním vstupem a propojovacím krčkem v prvním patře, je celkem šest kmenových učeben, dílna a kuchyňka, centrální šatny a velká sborovna. Pavilon byl zkolaudován v červnu 2019 a od září školního roku 2019-20 je plně využíván.

Ve školním roce 2024/2025 má škola přibližně 360 žáků a více než 60 zaměstnanců. Ve všech ročnících (s výjimkou sedmého) jsou dvě paralelní třídy, má tedy celkem 17 kmenových tříd. Od letošního roku má navíc i třídu přípravnou.

Ve škole je celkem 18 kmenových učeben, všechny jsou letos obsazeny. Kromě těchto učeben má i třídy odborné, specializované na výuku některých předmětů. Mezi odborné učebny patří učebna počítačů, cvičná kuchyňka a dílny. Pro hodiny tělesné výchovy využívá sportovní halu, k dispozici je i školní dvůr s umělým povrchem.

V každé třídě je interaktivní tabule, k výuce žáci mohou používat chrombooky nebo iPady, od letošního roku má v počítačové učebně instalované nové počítače a na nich software pro jazykovou přípravu (tzn. mobilní jazyková učebna). Pro efektivní výuku má některé hodiny půlené, kdy učitel pracuje jen s polovinou třídy, nebo naopak s celou třídou pracují dva pedagogové (párová výuka). Tento efektivní model využívá především při výuce přírodovědných předmětů, což umožňuje častěji zařazovat praktická cvičení, nebo pokusy.

Škola je zapojena do projektu Trenéři ve škole, Edison a nově je registrována v projektu Erasmus.

Pedagogický sbor je stabilnějším než dříve. Je složen z pedagogů plně kvalifikovaných i těch, kteří si kvalifikaci doplňují nebo prohlubují. Všichni pedagogové se podílí na naplňování filozofie školy, jejímž cílem je připravit žáky co nejlépe na dospělácký život.

9.2 Charakteristika respondentů

Skupinu respondentů tvoří zákonní zástupci žáků vybrané základní školy, tedy rodiče nebo opatrovníci dětí ve věku přibližně 6 až 15 let. Jedná se o heterogenní skupinu s různým socioekonomickým zázemím, odlišnou úrovní vzdělání i profesním zaměřením. Respondenti mají přímý vliv na vzdělávací proces svých dětí a jsou klíčovými partnery školy v oblasti výchovy a vzdělávání. Respondenti byly osloveni k vyplnění dotazníků e-mailem prostřednictvím ředitelky školy, která dotazníky touto cestou rozeslala.

10 Průběh sběru dat

Zkoumání bylo provedeno pomocí dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření proběhlo mezi zákonnými zástupci žáků dané základní školy. Distribuován byl zákonným zástupcům jednak emailem prostřednictvím ředitelky školy a dále přes sociální síť. K prvotní distribuci dotazníku došlo v prosinci 2024 z důvodu pilotáže. Pro tuto pilotáž bylo vybráno na doporučení ředitelky školy pět náhodných respondentů z řad zákonných zástupců žáků dané základní školy. Po pilotáži byla jedna otázka upravena. Následně byl během února 2025 dotazník distribuován všem respondentům. Na vyplnění dotazníku měli všichni více než 2 týdny času.

10.1 Popis dotazníku

Klíčovým aspektem pro vytvoření dotazníku se staly níže uvedené výzkumné otázky.

- 1) Jak jsou rodiče spokojeni s komunikací a informovaností ze strany základní školy?
- 2) Jaké formy komunikace ze strany základní školy jsou pro rodiče nejefektivnější a nejvhodnější?

Polostrukturovaný dotazník byl vytvořen v prostředí Google Forms a obsahoval celkem 11 otázek. Z celkového počtu 11 otázek byly 3 otázky uzavřené, 7 polouzavřených a 1 otevřená. Otázky lze rozdělit do několika specifických skupin. Otázky č. 1-3 jsou uzavřené, zjišťující demografické údaje a fakta. Otázky č. 4,7,9 jsou polouzavřené, výčtové a vztahují se k tématu komunikace školy. Otázky č. 5,6,8, a 10 jsou polouzavřené a vztahují se tématu informovanost ze strany. Otázka č. 11 je otevřená a dává respondentům prostor vyjádřit se volně k tématu komunikace školy. Celkem bylo rozesláno 280 dotazníků, vyplněných dotazníků se vrátilo 102, což činí návratnost 36,4 %. Uzavřené a polouzavřené otázky byly zpracovány do grafů s uvedením popisu. Otevřená otázka byla vypsána do jednotlivých kategorií s následnou interpretací.

10.2 Analýza dotazníkového šetření

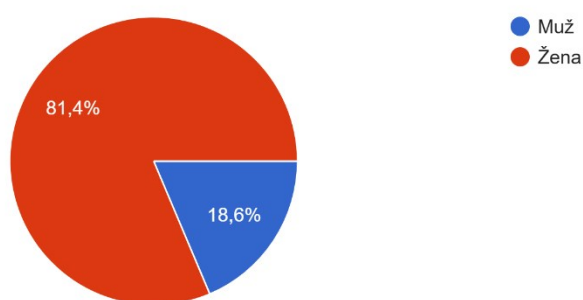
Analýza dat byla provedena prezentováním výsledků vyplývajících z dotazníkového šetření. Jak již bylo zmíněno výše, dotazník byl distribuován během února letošního roku. Distribuce proběhla prostřednictvím ředitelky vybrané školy emailovou komunikací všem zákonným zástupcům žáků. Celkový počet odpovědí je 102, což znamená, že procentuální hodnoty přesně odpovídají počtu osob. Níže si popíšeme jednotlivé položky dotazníku a důvod jejich zařazení. Výsledky dotazníkového šetření jsou graficky znázorněny a následně postupně interpretovány.

Otázka č. 1: Uved'te Vaše pohlaví?

Tato položka byla použita z důvodu zjištění pohlaví respondentů. Pomáhá zjistit složení respondentů podle pohlaví a umožňuje porovnávat odpovědi mezi skupinami. Umožňuje analyzovat, zda existují rozdíly v názorech nebo zkušenostech mezi muži a ženami.

1. Uved'te Vaše pohlaví

102 odpovědí

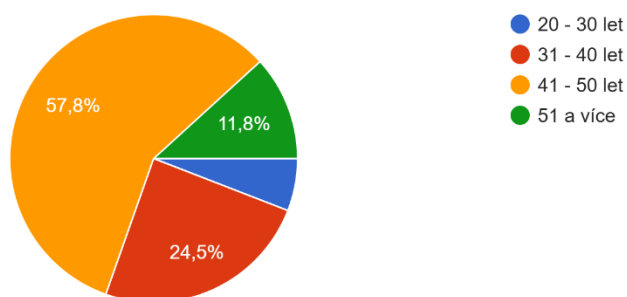
Interpretace grafu č. 1

Celkový počet odpovědí je 102, což znamená, že procentuální hodnoty přesně odpovídají počtu osob. Muži (modrá barva) tvoří 18,6 % odpovědí, což odpovídá přibližně 19 respondentům. Ženy (červená barva) tvoří 81,4 % odpovědí, tedy přibližně 83 respondentům. Z grafu jasně vyplývá, že mezi respondenty převažují ženy, které tvoří více než čtyřnásobek mužských odpovědí.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

Tato položka byla zařazena z důvodu zjištění věku respondentů. Pomáhá zjistit věkové složení respondentů a porovnat odpovědi mezi různými věkovými skupinami. Různé věkové skupiny mohou mít odlišné názory nebo zkušenosti k danému tématu. Umožňuje posoudit, zda jsou výsledky průzkumu vyvážené nebo zda některé věkové skupiny převažují.

2. Kolik je Vám let?
102 odpovědí

Interpretace grafu č. 2

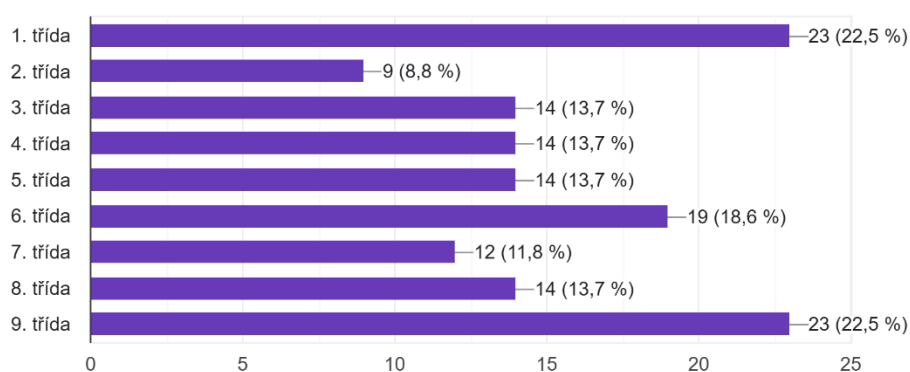
Největší zastoupení má skupina 41–50 let (oranžová), tvoří ji 57,8 % (cca 59 osob), což naznačuje, že průzkum oslovil převážně tuto věkovou kategorii. Další skupinou s významným podílem respondentů je věková skupina 31–40 let (červená), tvoří ji 24,5 % (cca 25 osob). Nejmladší skupina 20–30 let (modrá), tvoří ji 5,9 % (cca 6 osob) a nejstarší skupina 51 a více (zelená), tvoří ji 11,8 % (cca 12 osob), jsou věkové skupiny s nejmenším podílem respondentů.

Otázka č. 3: Do jaké třídy chodí Vaše dítě/děti?

Tato položka byla zařazena do dotazníku z několika důvodů. V první řadě nám umožňuje porovnat, zda se názory rodičů liší v závislosti na ročníku jejich dítěte, dále pomáhá zjistit, zda jsou v dotazníku zastoupeny všechny ročníky, nebo zda některé chybí, a v neposlední řadě poukazuje na zjištění, pokud se objeví problémy v konkrétních ročnících, škola může přijmout opatření zaměřená na tuto skupinu žáků.

3. Do jaké třídy chodí Vaše dítě/děti?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 3

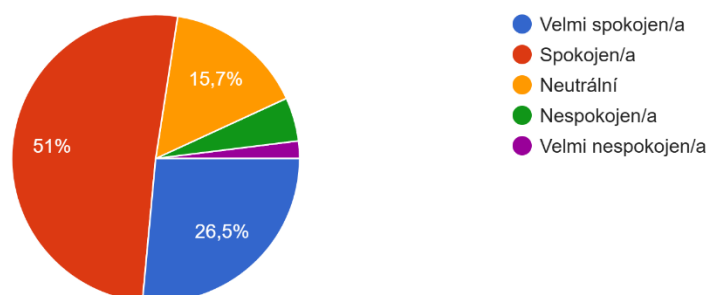
Z grafu jasně vyplývá že, nejvíce odpovídali na tuto otázku rodiče dětí navštěvující 1. a 9. třídu (shodně 23 odpovědí, 22,5 %), další výrazné zastoupení mají rodiče dětí 6. třídy (19 odpovědí, 18,6 %). Nejnižší počet tvoří skupina rodičů dětí navštěvující 2. třídu (9 odpovědí, 8,8 %). Ostatní třídy (3., 4., 5., 7., 8.) mají podobné zastoupení (13,7–11,8 %). Výrazná zastoupení v 1. a 9. třídě mohou naznačovat, že rodiče dětí na začátku a konci základní školy mají větší motivaci se průzkumu účastnit. Nízký počet odpovědí ve 2. třídě může být náhodný nebo souviset s nižší angažovaností rodičů této věkové skupiny. Relativně rovnoměrné rozložení uprostřed (3.–8. třída) ukazuje, že dotazník oslovil rodiče napříč celým školním systémem.

Otázka č. 4: Jak byste celkově ohodnotili úroveň komunikace školy se zákonnými zástupci?

Tato položka byla zařazena do dotazníku zejména pro zjištění hodnocení kvality komunikace, kdy poukazuje na to, jak rodiče vnímají způsob a efektivitu komunikace školy s nimi. Další z důvodů volby této položky je identifikace silných a slabých stránek komunikování s rodiči. Pokud rodiče vyjádří nespokojenost, škola může lépe pochopit, v čem je třeba se zlepšit (např. rychlost odpovědí, jasnost informací).

4. Jak byste celkově ohodnotili úroveň komunikace školy se zákonnými zástupce?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 4

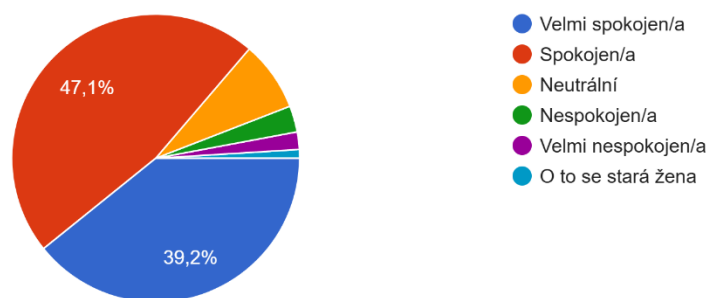
Z grafu jasně vyplývá, že největší zastoupení má skupina Spokojeni (červená), což je 51 % (52 respondentů). Další významné zastoupení má skupina Velmi spokojeni (modrá) 26,5 % (27 respondentů). Poměrně nemalé zastoupení má také skupina Neutrální (oranžová) 15,7 % (16 respondentů). Nejmenší podíl zastoupení mají skupiny Nespokojeni (zelená) 4,9 % (5 respondentů) a Velmi nespokojeni (fialová) 2 % (2 respondenti). Podrobnější rozbor nám ukazuje že, více než tři čtvrtiny (77,5 %) rodičů jsou spokojeni nebo velmi spokojeni, což naznačuje, že komunikace školy s rodiči je na dobré úrovni. Neutrální odpovědi (15,7 %) mohou znamenat, že někteří rodiče nemají dostatek zkušeností s komunikací školy, nebo ji nevnímají jako klíčový faktor. Nízký podíl nespokojených a velmi nespokojených rodičů ukazuje, že problémy v komunikaci existují jen v omezené míře.

Otázka č. 5: Jak jste spokojeni s frekvencí předávání informací o školních aktivitách a výsledcích Vašeho dítěte?

Tato položka byla do dotazníku zařazena zejména z důvodu zjištění hodnocení informovanosti ze strany školy. Zjišťuje, zda rodiče dostávají dostatek informací o školních aktivitách a studijních výsledcích svých dětí a poukazuje na možné nedostatky v komunikaci a informování rodičů. Pokud rodiče vyjádří nespokojenost, škola může upravit způsoby a frekvenci sdílení informací (např. častější e-maily, třídní schůzky, online platformy).

5. Jak jste spokojeni s frekvencí předávání informací o školních aktivitách a výsledcích Vašeho dítěte?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 5

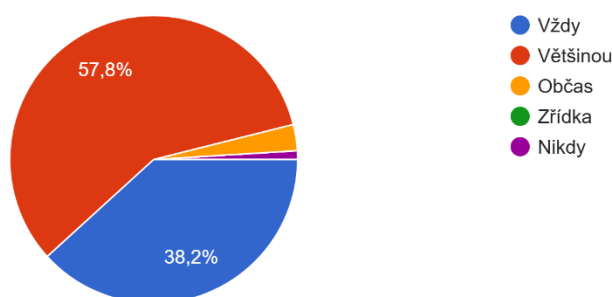
Největší část 47,1 % (48 respondentů) vyjádřila základní spokojenost (červená). To znamená, že téměř polovina rodičů vnímá komunikaci školy jako přiměřenou. Významný podíl 39,2 % (40 respondentů) je velmi spokojen (modrá). To ukazuje, že škola komunikuje aktivně a kvalitně s větší částí rodičů. Menší podíl asi 7–8 % (8 respondentů) zaujímá neutrální postoj (oranžová). Tito rodiče nejsou vyloženě nespokojení, ale nevyjadřují ani výraznou spokojenost. Mohlo by jít o rodiče, kteří mají nižší zájem nebo menší kontakt se školou. Pouze malá část 4–6 % (6 respondentů) má negativní zkušenost (zelená a fialová), což ukazuje na celkově kvalitní komunikační systém školy. Celkově lze říct, že škola komunikuje velmi dobře s naprostou většinou rodičů (86,3 % spokojených). Pouze u malého procenta nespokojených respondentů jsou ohledně informování viditelné rezervy.

Otázka č. 6: Jsou informace srozumitelné a jasné?

Tato položka je v dotazníku velmi důležitá. Hodnotí komunikační efektivitu, tzn. zda respondenti správně porozuměli sdělení, které jim bylo ze strany školy poskytnuto. Pokud rodiče informace nechápou, nemohou je správně využít. Jasné a srozumitelné informace přispívají k vyšší spokojenosti, důvěře a efektivitě při komunikaci a informovanosti školy ze zákonnými zástupci.

6. Jsou informace srozumitelné a jasné?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 6

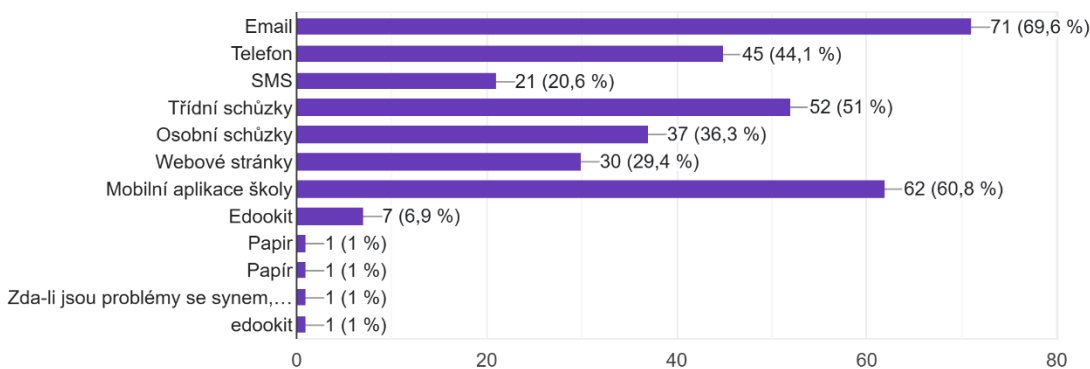
Tento graf hodnotí kvalitu komunikace ze strany školy z pohledu srozumitelnosti a přehlednosti informací. Největší podíl rodičů 57,8 % (59 respondentů) považuje informace za většinou (červená) srozumitelné a jasné, což naznačuje, že škola komunikuje efektivně, ale zároveň to ukazuje, že zde může být určitý prostor ke zlepšení. Významná část rodičů 38,2 % (39 respondentů) považuje informace za vždy (modrá) naprosto jasné a přehledné. To je pozitivní ukazatel vysoké kvality školní komunikace. Jen velmi malý podíl (cca 4 %) respondentů uvádí, že informace jsou někdy nesrozumitelné, což poukazuje na mimořádně nízký výskyt problémů s komunikací. Celkové hodnocení je velmi pozitivní. Největší část respondentů (96 %) označilo informace jako srozumitelné. To znamená, že škola nejen že komunikuje pravidelně, ale také že forma a jazyk sdělení jsou rodičům většinou dobře pochopitelné. Nízký podíl nespokojených (cca 4 %) může signalizovat potřebu mírného zlepšení přehlednosti nebo možného přizpůsobení sdělení rodičům s různými potřebami (např. jazykově slabším, méně technicky zdatným apod.).

Otázka č. 7: Které z následujících komunikačních kanálů preferujete pro komunikaci se školou? (vyberte všechny relevantní)

Tato položka je v dotazníku zcela oprávněná a velmi přínosná. Cílem otázky bylo získat přehled o preferencích rodičů ohledně způsobu komunikace se školou. Otázka je formulována jako výběr více možností, což správně reflektuje, že rodiče často využívají kombinaci více kanálů v různých situacích. Někteří rodiče preferují rychlou digitální komunikaci (e-mail, mobilní aplikace), jiní se raději spojí telefonicky nebo osobně.

7. Které z následujících komunikačních kanálů preferujete pro komunikaci se školou? (vyberte všechny relevantní)

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 7

Odpovědělo celkem 102 respondentů a bylo možné vybrat více možností současně, proto součty přesahují 100 %.

Z grafu jasně vyplývá, že nejoblíbenější komunikační kanál je Email 69,6 % (71 odpovědí). Jasně dominuje jako nejpreferovanější způsob komunikace. Je to efektivní, rychlý a univerzální nástroj. Dalším oblíbeným komunikačním kanálem jsou Mobilní aplikace školy 60,8 % (62 odpovědí). Graf ukazuje, že digitální nástroje mají mezi rodiči velkou popularitu, oceňují přístup k informacím kdykoli a odkudkoli. Nemalou roli v oblíbenosti hrají třídní schůzky 51 % (52 odpovědí) jako hlavní představitelka osobní komunikace, zejména pro komplexní nebo citlivější témata. Důležitý pro rychlé a přímé řešení situací zůstává také telefon 44,1 % (45 odpovědí), i když není tak preferovaný jako

digitální formy. Společně s třídními schůzkami potvrzuje své místo v komunikaci osobní schůzka 36,3 % (37 odpovědí), ceněná zejména u důležitých témat. Mezi středně oblíbené kanály se řadí Webové stránky a SMS. Webové stránky 29,4 % (30 odpovědí), slouží spíše jako pasivní zdroj informací než přímá komunikační cesta. SMS 20,6 % (21 odpovědí) jsou výhodné pro krátké zprávy, ale méně flexibilní než jiné kanály. Mezi málo preferovaný komunikační kanál byl označen školní nástroj Edookit cca 8,8 % (9 odpovědí). Zaznamenal nízký podíl, což může znamenat buď neznalost, nízkou oblibu nebo nedostatečné využívání.

Celkově lze říct, že rodiče jednoznačně preferují digitální komunikaci – emaily a mobilní aplikace. Osobní kontakt (třídní a individuální schůzky) zůstává důležitý, ale je doplňkový.

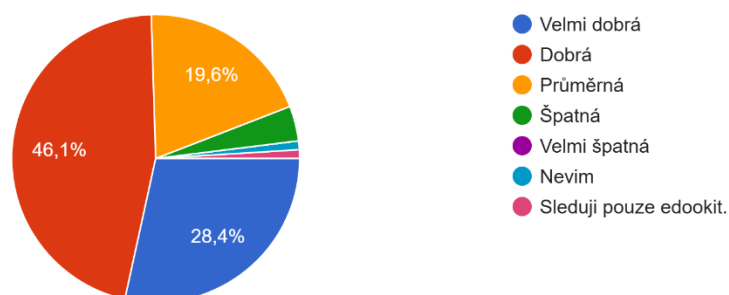
Telefon a SMS jsou užitečné, ale méně preferované. Tradiční formy jako papír téměř vymizely.

Otázka č. 8: Jak byste ohodnotili dostupnost a aktuálnost informací na webových stránkách školy?

Tato položka má v dotazníku své plné opodstatnění. Pomáhá zjistit, zda web plní svou informační funkci. Cílem otázky bylo zhodnotit, jak rodiče vnímají školní web jako informační kanál. Zda je pro ně snadno dostupný, přehledný a aktuální. Pro rodiče, veřejnost i budoucí žáky je školní web často prvním kontaktním místem. Dobře fungující web zvyšuje důvěryhodnost školy a efektivitu komunikace s veřejností.

8. Jak byste ohodnotili dostupnost a aktuálnost informací na webových stránkách školy?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 8

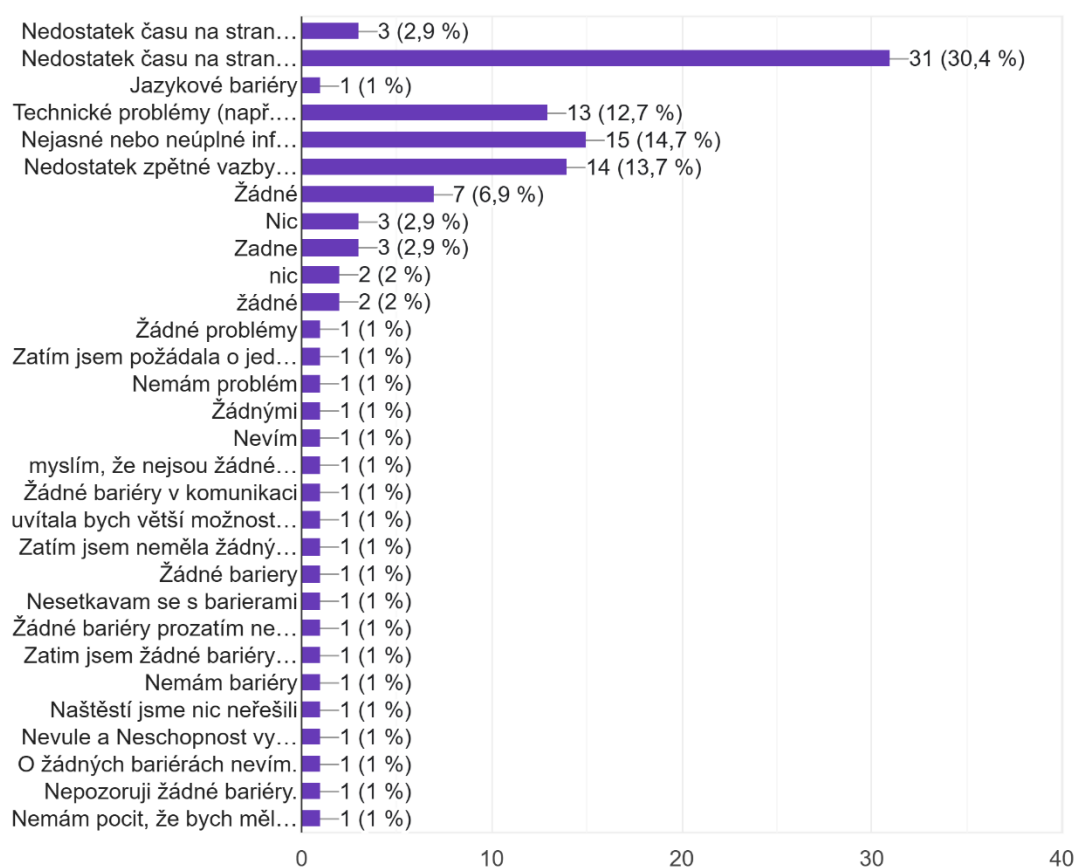
Největší podíl respondentů ohodnotili dostupnost a aktuálnost informací na webových stránkách školy jako dobrou (červená) 46,1 % (47 respondentů) a velmi dobrou (modrá) 28,4 % (29 respondentů). Další, menší podíl respondentů vnímá webové stránky průměrně (oranžová) 19,6 % (20 respondentů) nebo špatně (zelená) 3,9 % (4 respondenti). Zbývající velmi malý podíl respondentů (2 %) neví nebo webové stránky nesledují. Celkové zhodnocení informační kvality webu školy je velmi pozitivní, téměř 75 % respondentů vnímá webové stránky školy jako dobré a velmi dobré. Přibližně 25 % respondentů má výhrady, buď web považují za průměrný nebo horší. To je důležité sledovat jako potenciální oblast ke zlepšení. Malý počet respondentů uvedl, že využívá pouze edookit (školní nástroj), případně hledá informace jinde než na webových stránkách školy, což může být podnětem ke zlepšení integrace těchto kanálů.

Otázka č. 9: S jakými bariérami v komunikaci se školou se setkáváte nejčastěji? (vyberte všechny relevantní)

Tato položka je v dotazníku velmi důležitá, protože odhaluje skryté nebo opakující se problémy ve vzájemné komunikaci mezi školou a rodiči. Cílem této otázky bylo zjistit, co rodičům brání v efektivní komunikaci se školou a jaké překážky nejčastěji zažívají, ať už technické, časové, lidské nebo organizační.

9. S jakými bariérami v komunikaci se školou se setkáváte nejčastěji? (vyberte všechny relevantní)

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 9

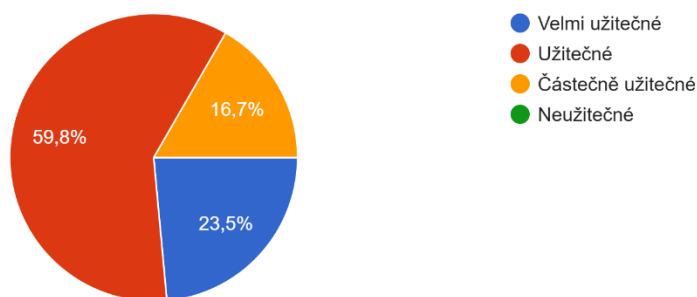
U této položky mohli respondenti vybrat více možností nebo napsat vlastní odpověď. Z grafu jasně vyplývá, že nejčastěji zmiňovanou bariérou je nedostatek času na straně zákonných zástupců 30,4 % (31 odpovědí). Další významnou bariérou se ukazují v podobné míře nejasné a neúplné informace 14,7 % (15 odpovědí), nedostatek zpětné vazby od školy 13,7 % (14 odpovědí) a technické problémy 12,7 % (13 odpovědí). Přibližně 25 % respondentů vnímá komunikace bez problémů, na což poukazuje cca 25 odpovědí rozptýlených do různých variant typu žádné, nevím, nemám problém apod. Velmi malý podíl respondentů 2,9 % (3 odpovědi) vnímá jako bariéru nedostatek času na straně školy. Jazyková bariéra 1 % (1 odpověď) není vnímána jako zásadní překážka. Celkově se dá říct, že nejčastější překážky jsou organizačního a informačního charakteru. Nejčastější problémy se týkají nedostatečného času a informačních mezer. Technické potíže představují reálnou překážku v komunikaci. Přibližně čtvrtina respondentů nevnímá žádné bariéry, což je pozitivní signál pro bezproblémovou komunikaci školy.

Otázka č. 10: *Jak hodnotíte obsah komunikací, které vám škola poskytuje?*

Tato položka je důležitou součástí dotazníku, protože zjišťuje spokojenost s komunikací školy. Pomohla získat zpětnou vazbu od respondentů ohledně kvality, relevance a srozumitelnosti informací, které jim škola předává. Komunikace školy výrazně ovlivňuje vnímání školy jako instituce. Kvalitní informační podpora zvyšuje důvěru studentů i rodičů.

10. Jak hodnotíte obsah informací, které vám škola poskytuje?

102 odpovědí

Interpretace grafu č. 10

Z grafu je jasně patrné, že největší skupina 59,8 % (61 respondentů) považuje informace za užitečné (červená). Téměř čtvrtina 23,5 % (24 respondentů) oceňuje kvalitu informací za velmi užitečné (modrá). Zbývající skupina 16,7 % (17 respondentů) vnímá informace jako částečně užitečné (žlutá), nejsou vždy relevantní nebo kompletní. Žádný respondent neuvedl, že by informace byly zcela zbytečné. Celkové shrnutí poukazuje na velmi pozitivní výsledek. Přes 83 % respondentů považuje informace od školy za užitečné nebo velmi užitečné. Částečná užitečnost u menší části respondentů (16,7 %) může být signálem k vylepšení struktury informací. Nulový výskyt negativního hodnocení (neužitečné) je známkou toho, že škola komunikuje smysluplně a efektivně.

Otázka č. 11: Co dalšího byste chtěli sdělit ohledně komunikace ze strany školy?

Tato položka je tzv. otevřená otázka, a její zařazení do dotazníku je velmi přínosné a dobře promyšlené. Otevřená otázka dává prostor pro individuální zkušenosti, specifické návrhy či pochvaly. Cílem otázky bylo umožnit rodičům volně vyjádřit své názory, zkušenosti, návrhy a připomínky, které nebyly zachyceny v předchozích uzavřených otázkách dotazníku. Rodiče mohou upozornit na situace, které by jinak zůstaly nepovšimnuty.

Sdělení rodičů:

Není třeba informovat o suplované hodině.

Velká spokojenost s vedením školy.

Myslím, že by bylo fajn, kdyby věci ohledně družiny (např. dřívější vyzvedávání, přihlašování na akce družiny apod.) se daly řešit rovněž přes Edookit a nikoliv posíláním papírků přes dítě nebo paní recepční.

Vyhovuje.

Nevím.

Bez připomínek

Uvítala bych třídní schůzky na 2. stupni formou "trojlístku": rodič, žák, vyučující

Jsem spokojená.

Vím, že v státní instituci je to asi těžké, ale přišlo by mi moc fajn větší propojení rodičů dětí se školou. Možnost více do prostor školy vstupovat, vidět, co všechno škola pro děti dělá, moci nějak přispět svou aktivitou, čímkoliv. A možná i více propojovat rodiče mezi sebou, nějaká komunitní setkávání...

Škola by měla respektovat názory všech rodičů a otevřeně se všemi a o všem komunikovat. Měla by v dětech podporovat zdravé sebevědomí, aby se nebáli vyjádřit svůj názor. A byli čestní.

Krátké bodové e-maily, ne slohové práce.

Nic děkuji.

Nic, vše v pořádku.

Informace od jednotlivých učitelů formou krátké měsíční/čtvrtletní zprávy, jak je na tom mé dítě v daném předmětu.

Když se mnou nekomunikují tak je vše v pořádku.

Nic mě momentálně nenapadá.

Někdy až moc informací.

Pro mě veškerou informaci najdu v Edookitu (jenom ne vždycky mám čas nahlédnout do toho každý den, ale je to chyba z mé strany).

Že škola už není školka!

Třídní schůzky jsou už nadbytečné, stačilo by informace sepsat do edookitu. Efektivní mi přijdou tzv. Trojlístky.

Vše je v pořádku.

Interpretace otázky č. 11

Pro lepší přehlednost byly odpovědi rozděleny do jednotlivých kategorií.

Zde je přehledná kategorizace připomínek a názorů na komunikaci školy:

1. Komunikace a informace

- ✓ Informace o suplovaných hodinách
- ✓ Krátké, přehledné e-maily (nikoli slohové práce)
- ✓ Informace od jednotlivých učitelů formou měsíčních/čtvrtletních zpráv
- ✓ Informace o družině (vyzvedávání, přihlašování na akce apod.) přes Edookit

2. Vedení školy

- ✓ Spokojenost s vedením školy
- ✓ Otevřená a transparentní komunikace školy s rodiči

3. Třídní schůzky a komunikace s učiteli

- ✓ Uvítání trojlístků (rodič, žák, vyučující) na 2. stupni
- ✓ Nadbytečnost tradičních třídních schůzek (dostatek informací v Edookitu)

4. Propojení školy a rodičů

- ✓ Možnost více se zapojit do aktivit školy
- ✓ Komunitní setkávání rodičů
- ✓ Rodiče by měli mít větší možnost vstupu do prostor školy a vidět, co všechno škola dělá

5. Forma komunikace a technologie

- ✓ Preferování používání Edookitu pro všechny informace (i když někdy není čas se do něj podívat)
- ✓ Krátké a efektivní informace přes digitální platformy

6. Práce školy a její poslání

- ✓ Škola by měla respektovat názory všech rodičů
- ✓ Podpora dětí, aby byly čestné a otevřené v komunikaci

Tato kategorizace reflektuje různé oblasti spokojenosti a oblasti, které by mohly být zlepšeny v rámci školní komunikace a organizace.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na význam komunikace mezi základní školou a zákonnými zástupci žáků. Cílem této práce bylo prozkoumat, jaké komunikační kanály základní škola používá ke komunikaci se zákonnými zástupci a zjistit, jak jsou s úrovní a kvalitou komunikace školy spokojeni. Teoretické část práce vymezuje nejen základní východiska komunikace, ale také základní faktory, které tuto komunikaci ovlivňují. Dalším tématem, na který se tato část zaměřuje, je význam efektivní komunikace mezi školou a zákonnými zástupci žáků, přičemž velký důraz byl kladen na vztah a spolupráci mezi školou a rodinou.

Praktická část práce se věnovala metodě výzkumného šetření a jeho průběhu. Analýza sběru dat přinesla výsledky dotazníkového šetření mezi zákonnými zástupci, které poskytly cenný vhled do jejich zkušenosti s komunikací školy. Z výsledků vyplývá, že většina respondentů vnímá komunikaci a obsah poskytovaných informací jako užitečné, přičemž 83,3 % jej hodnotí jako velmi užitečné a užitečné. To poukazuje na celkovou spokojenost zákonných zástupců s komunikací školy a pozitivní hodnocení informačního systému školy. Na druhou stranu se objevily i určité bariéry v komunikaci, mezi nimiž nejvýrazněji rezonoval nedostatek času ze strany zákonných zástupců (30,4 %) a nejasnost či neúplnost poskytovaných informací. Tyto faktory mohou snižovat kvalitu spolupráce a důvěry mezi rodiči a školou, zejména při řešení problémových situací. Co se týče celkové oblíbenosti komunikačních kanálů, tak rodiče jednoznačně preferují digitální komunikaci před osobním kontaktem. V oblasti přístupnosti a aktuálnosti informací na webových stránkách školy hodnotilo přibližně 75 % respondentů tuto oblast pozitivně. Přesto se ukazuje, že prostor pro zlepšení stále existuje, zejména v souladu mezi oficiální webovou prezentací a dalšími kanály (např. Edookit).

Na základě získaných dat lze konstatovat, že škola má vybudované solidní základy pro efektivní komunikaci se zákonnými zástupci, avšak důraz by měl být kladen na zjednodušení a zpřehlednění informačních kanálů, pravidelné poskytování zpětné vazby a lepší časovou dostupnost komunikačních příležitostí. Posílení těchto oblastí může vést k vyšší spokojenosti zákonných zástupců, a ještě intenzivnější spolupráci mezi školou a rodinou.

Na závěr se dá konstatovat, že dotazníkové šetření poskytuje cenné kvantitativní informace, ale postrádá hlubší vhled do subjektivních postojů a emocí respondentů. Výzkum se zaměřil pouze na jednu základní školu a soustředil se jen na pohled zákonných zástupců, což omezuje možnosti zobecnění výsledků na širší populaci a do celkového obrazu chybí hlas učitelů, vedení školy a žáků, kteří se na komunikaci rovněž podílejí. Domnívám se, že by bylo velice přínosné provést navazující kvalitativní výzkum, např. rozhovory s rodiči. Dále také doplnění pohledu pedagogů a vedení školy by přineslo vyváženější obraz o vzájemné komunikaci a odhalilo by možné rozdíly v očekávání a vnímání.

Seznam použitých informačních zdrojů

BEJDÁKOVÁ, Sandra, Jarmila STŘECHOVÁ, Lenka SUCHARDOVÁ, Jana VÍTKOVÁ, Helena ZDRUBECKÁ a Zdenka ŽENATOVÁ, 2018. *Školní zralost a komunikace*. Praha: Raabe. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-390-2.

ČAPEK, Robert, Marek LAUERMANN, Irena PŘÍKAZSKÁ, Miroslav VOSMIK a Jan VYHNÁLEK, [2017]. *Jak budovat dobrý vztah s rodiči žáků*. Praha: Raabe. Dobrá škola. Třídní učitel II. ISBN 978-80-7496-295-0.

ČAPEK, Robert, 2013. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

Efektivní komunikace školy s rodiči, 2022, [online] [25-2-2022]

Dostupné z: <https://www.zkola.cz/efektivni-komunikace-skoly-s-rodici/>

Efektivní metody komunikace mezi rodiči a školou, 2024, [online] [vid. 30-9-2024]

Dostupné z: <https://euromag.cz/efektivni-metody-komunikace-mezi-rodici-a-skolou/>

GAVORA, Peter, 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

CHRÁSKA, Miroslav, 2011. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu, 2., aktualizované vydání*. Grada. ISBN 978-80-271-9225-0.

CHVÁL, Martin, 2018. *Na naší škole nám záleží: jak sledovat a hodnotit kvalitu školy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1321-5.

MAREŠ, Jiří a Jaro KŘIVOHLAVÝ, 1995. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1070-3.

MIKULÁŠTÍK, Milan, 2010. *Komunikační dovednosti v praxi: 2., doplněné a přepracované vydání*. Grada. ISBN 978-80-247-8864-7.

MERTIN, Václav a Lenka KREJČOVÁ, 2020. *Výchovné poradenství*. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-174-5.

PELIKÁN, Jiří, 2011. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2., nezměněné vyd. V Praze: Karolinum. ISBN 978-80-246-1916-3.

Principy komunikace školy s rodiči, Zapojme všechny, 2021, [online]. [vid. 22-09-2021]

Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/principy-komunikace-skoly-s-rodici>

PROVÁZKOVÁ STOLINSKÁ, Dominika, 2021. *Komunikace učitele v prostředí české primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6096-3.

PRŮCHA, Jan, 2014. *Andragogický výzkum*. Praha: Grada Publishing. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5232-7.

REICHEL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. Sociologie. ISBN 978-80-247-3006-6.

Součinnost školy, rodiny a dítěte, Řízení školy, 2014, [online]. [vid. 20-10-2014]

Dostupné z: <https://www.rizeniskoly.cz/casopisy/special-pro-materske-skoly/soucinnost-skoly-rodiny-a-ditete.m-4475.html>

SVOBODOVÁ, Zuzana, 2021. *Konflikty ve škole: od prevence k řešení*. Praha: Wolters Kluwer. Řízení školy (Wolters Kluwer). ISBN 978-80-7676-154-4.

ŠŤASTNÁ, Marie, 2010. *Komunikace s rodiči a veřejností: vzdělávací modul*. Ostrava: Základní škola Ostrava-Dubina, Františka Formana 45. ISBN 978-80-904576-7-6.

TROJAN, Václav, Irena TROJANOVÁ a Jiří TRUNDA, 2016. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro učitele*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-868-4.

VETEŠKA, Jaroslav, 2015. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-898-7.

VETEŠKA, Jaroslav, 2016. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1026-9.

Vyjádření k využití nástrojů umělé inteligence

Při zpracování této bakalářské práce byla využita umělá inteligence, konkrétně ChatGPT, jako podpůrný a inspirativní nástroj pro:

- formulování položek dotazníku a návod k jeho sestavení
- formování textu pro zlepšení srozumitelnosti a pochopení obsahu
- pomoc s kategorizací odpovědí u otevřené otázky v dotazníku

Veškerý obsah byl následně autorsky zpracován, revidován a byla ověřena jeho správnost.

AI nebyla využita k vytváření původního výzkumného obsahu ani k automatickému generování analýz bez vlastního kritického posouzení.

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazníkové šetření

Přílohy

Příloha 1 – Dotazník

Dotazník spokojenosti rodičů s komunikací školy.

Dobrý den, vážení rodiče. Jmenuji se Alena Bernklau a jsem studentkou III. ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, program Školský management. V současné době píšu bakalářskou práci na téma Komunikace základní školy se zákonnými zástupci. Výzkum je zaměřen na ZŠ v Praze 5 a dotýká se zejména rodičů žáků této školy. Budu ráda, když věnujete pár minut svého času k vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je zcela anonymní a bude sloužit jako podklad pro mou bakalářskou práci. Děkuji a jsem s pozdravem.

1. Uved'te Vaše pohlaví*

- Muž
- Žena

2. Kolik je Vám let? *

- 20–30 let
- 31–40 let
- 41–50 let
- 51 a více
- Jiná...

3. Do jaké třídy chodí Vaše dítě/děti? *

- 1. třída
- 2. třída
- 3. třída
- 4. třída
- 5. třída
- 6. třída
- 7. třída
- 8. třída
- 9. třída

4. Jak byste celkově ohodnotili úroveň komunikace školy se zákonnými zástupce? *

- Velmi spokojen/a
- Spokojen/a
- Neutrální
- Nespokojen/a
- Velmi nespokojen/a
- Jiná...

5. Jak jste spokojeni s frekvencí předávání informací o školních aktivitách a výsledcích Vašeho dítěte? *

- Velmi spokojen/a
- Spokojen/a
- Neutrální
- Nespokojen/a
- Velmi nespokojen/a
- Jiná...

6. Jsou informace srozumitelné a jasné? *

- Vždy
- Většinou
- Občas
- Zřídka
- Nikdy
- Jiná...

7. Které z následujících komunikačních kanálů preferujete pro komunikaci se školou? (vyberte všechny relevantní) *

- Email
- Telefon
- SMS
- Třídní schůzky
- Osobní schůzky
- Webové stránky
- Mobilní aplikace školy
- Jiná...

8. Jak byste ohodnotili dostupnost a aktuálnost informací na webových stránkách školy? *

- Velmi dobrá
- Dobrá
- Průměrná
- Špatná
- Velmi špatná
- Jiná...

9. S jakými bariérami v komunikaci se školou se setkáváte nejčastěji? (vyberte všechny relevantní) *

- Nedostatek času na straně školy
- Nedostatek času na straně zákonných zástupců
- Jazykové bariéry
- Technické problémy (např. nedostupnost internetu)
- Nejasné nebo neúplné informace
- Nedostatek zpětné vazby od školy
- Jiná...

10. Jak hodnotíte obsah informací, které vám škola poskytuje? *

- Velmi užitečné
- Užitečné
- Částečně užitečné
- Neužitečné
- Jiná...

11. Co dalšího byste chtěli sdělit ohledně komunikace ze strany školy?

Text dlouhé odpovědi